

HANDLINGSPROGRAM KD HAMMARÖ 2018-2022

Fastställt av årsmöte 2018-02-04

Om handlingsprogrammet

DEN 9 SEPTEMBER 2018 ÄR DET VAL till kommun, landsting och riksdag. Med utgångspunkt i programmet vill Kristdemokraterna på Hammarö, under mandatperioden 2018-2022, arbeta för att förverkliga de förslag som vi presenterar i det här dokumentet.

Programmet tar upp 13 olika områden. Varje område inleds med en kortare brödtext med bas i partiets principprogram följt av ett antal punkter med förslag som Kristdemokraterna på Hammarö, på olika sätt, vill verka för att genomföra.

Men vilka är Kristdemokraterna?

- Kristdemokraterna arbetar för ett samhälle där alla tar ansvar och bryr sig om varandra. Våra mest prioriterade områden är barn och familj, jobb och äldres ekonomi, vård och omsorg samt trygghetsfrågor.
- Vi vill göra Sverige till världens bästa land att växa upp i. Vår politik kännetecknas av vår syn på familjens betydelse, på det civila samhällets viktiga roll och politikens gränser.
- Vårt partinamn berättar vad vi står för – en demokrati byggd på kristen människosyn och värdegrund. En vanlig missuppfattning är att man måste vara troende för att vara med. Det är fel. Alla som delar våra idéer är välkomna i partiet.

För ett bättre Hammarö med medmänsklig och ansvarfull politik!

Mattias Joelsson
Gruppledare

John R Pettersson
Ordförande

Innehållsförteckning

Fria och trygga familjer.....	4
Barnomsorg och förskola	5
Grundskola	6
Gymnasieskola.....	7
Äldreomsorg.....	8
Ett samhälle för alla.....	10
Trygghet och säkerhet.....	11
Integration och samhällsgemenskap.....	12
Kultur och fritid	13
Samhällsplanering / Så bygger vi Hammarö.....	14
Miljö och klimat.....	15
Jobb och näringsliv	16
Kommunens ekonomi	17

Fria och trygga familjer

"Människor utvecklas, mognar och mår bäst i små grupper. I den lilla gemenskap som en familj utgör får familjemedlemmarna möjlighet att ge och möta kärlek, omtanke och förståelse, men också ställas inför krav och ta ansvar. På det sättet anknyter familjen som gemenskap till människans djupaste behov – behovet att bli sedd och inte vara utbytbar."

Kristdemokraternas principprogram s. 91

Det är i mötet med andra människor vi formas som personer. Trygga familjer och andra nära gemenskaper är därför en förutsättning för ett väl fungerande samhälle. Ingen familj är dock den andra lik. Vår utgångspunkt är därför att familjen och andra nära gemenskaper själva så långt som möjligt ska ha makten att utforma den egna vardagen. Det offentliga uppgift är att ge stöd i detta.

Idag ser vi emellertid hur många politiker har en tendens att vilja styra och i alltför stor utsträckning lägga sig i hur människor väljer att utforma sin vardag. Det vill vi motverka. Men det finns också tillfällen då familjen inte är den trygga plats den borde vara. Då måste det offentliga finnas där, inte minst för barnens skull. Vi ser också hur vardagen för många familjer är svår att få att gå ihop. Upplevelse av stress, tidsbrist och otillräcklighet är något som många känner igen. Där har politiken en uppgift att skapa förutsättningar för att människor ska kunna utforma sin vardag så att stress, tidsbrist och upplevelser av otillräcklighet motverkas.

KRISTDEMOKRATERNA ANSER ATT

- ❖ familjen vet bäst hur de egna behoven ska mötas, därför ska familjens möjlighet att styra sitt eget liv stärkas.
- ❖ alla politiska beslut ska analyseras utifrån vilka konsekvenser de får för familjer och nära relationer.
- utveckla Mörmo familjecentral, där bl.a. stöd till familjer ska marknadsföras.
- familjerådgivning ska vara tillgänglig för alla och samtal ska erhållas inom max fyra veckor.
- förstagångsföräldrar ska erbjudas familjerådgivning.
- föräldrastödsprogram ska utvecklas och erbjudas till blivande föräldrar och även föräldrar under barnets uppväxttid.
- förtroendevalda och personal inom kommunen ska utbildas i hur Barnkonventionen ska beaktas och tillämpas.

Barnomsorg och förskola

"Förskoleverksamheten ska vara flexibel till sin karaktär och möta det enskilda barnets behov. Familjer ska kunna välja mellan olika omsorgsformer. God valfrihet för föräldrarna förutsätter mångfald i utbudet."

Kristdemokraternas principprogram s.77

Barnomsorg och förskola ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran, utveckling och lärande. En god och stimulerande omsorg möjliggör för föräldrarna att arbeta, studera eller söka jobb men har också ett pedagogiskt uppdrag där barnen förbereds inför skolan. Barns och familjers behov ska vara utgångspunkten för barnomsorg och förskola där respekt för barnet, barnets föräldrar, barnets kulturella identitet och språk är grundläggande. Barnomsorg och förskola har också en särskild uppgift att fylla för barn som kommer från familjer som av olika skäl har svårt att tillgodose barnets behov.

Under en lång tid har vi sett en utveckling mot allt större barngrupper inom förskolan. Detta är olyckligt inte minst för de yngsta som har svårare att anknyta till många olika personer. Vi ser också en tendens att förskolan gynnas framför andra omsorgsformer vilket inskränker mångfalden och begränsar familjernas möjlighet att välja.

KRISTDEMOKRATERNA ANSER ATT:

- ❖ stor valfrihet och mångfald med flera alternativa utförare ska finnas vid val av barnomsorg och förskola.
- ❖ kommunen ska aktivt marknadsföra möjligheterna med pedagogisk omsorg och erbjuda stöd för den som vill starta pedagogisk omsorg i hemmet.
- ❖ barngruppernas storlek i förskolan ska minska, ett maxtak på 12 barn i småbarnsgrupperna och 15 i övriga grupper ska fastställas.
- ❖ Förskolor ska etableras i anslutning till kollektivtrafik för underlätta för miljövänliga transporter till och från arbete och hämtning. (inga förskolor på Sätterstrand)
- mindre barngrupper ska prioriteras framför att barn till föräldralediga erbjuds fler timmar i förskola eller annan pedagogisk omsorg.
- arbeta aktivt för att hitta incitament som hjälper föräldrar att sträva efter kortare vistelsetider för barnen på förskolan, speciellt för barn i åldern 1-3 år.
- rätten till förskola för barn till föräldralediga och arbetssökande ska erbjudas flexibelt (dock max 15 tim).
- öppen förskola ska finnas.
- strukturer för samverkan mellan förskola, skola, socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri ska utvecklas för att barn i behov av stöd ska kunna fångas upp i tid.
- förskolans personal ska kontinuerligt erbjudas kompetensutveckling.
- personalen inom barnomsorg och förskola ska ges fortbildning för att tidigare upptäcka tecken på barn som far illa och hur man tillämpar anmälningsplikten.

Grundskola

"Skolan har två huvuduppgifter: dels att stimulera elevernas intellektuella och praktiska kunskapsutveckling och kritiska tänkande och dels att, tillsammans med föräldrarna, fostra eleverna till ansvarsfulla samhällsmedborgare. Under förutsättning att skolorna har denna utgångspunkt, följer läroplanen och lever upp till kvalitetskrav, ska de ges ett stort mått av frihet att själva utforma undervisningen."

Kristdemokraternas principprogram s.78

Nyfikenhet och sökande efter kunskap är ett grundläggande drag i den mänskliga naturen. Skolan har mot denna bakgrund i uppgift att ge varje elev så goda förutsättningar som möjligt att nå sin fulla potential. Men skolan har också, som framgår av citatet ovan, ett fostrande uppdrag liksom en uppgift att stärka varje elevs självkänsla.

Tyvärr lever inte alla skolor upp till detta. Överlag ser vi fallande resultat i svenska skolor. I allt för många klassrum är det allt för dålig studiero för att eleverna ska kunna tillgodogöra sig undervisningen optimalt. Mobbning förekommer vilket för en del elever leder till men för livet. Vi ser också hur många elever som är i behov av olika typer av stöd inte får hjälp i tid och inte sällan "faller mellan stolarna".

KRISTDEMOKRATERNA ANSER ATT:

- ❖ Hammarö ska sträva efter plats bland Sveriges tio bästa skolkommuner.
- ❖ Små barn ska ha nära till skolan. En jämn geografisk fördelning av bra skolor för låg- och mellanstadiet med 2-3 klasser i varje årskurs är perfekt.
- ❖ Högstadieskolorna ska erbjuda inriktningar inom idrott, språk och musik för att öka attraktionen och få en naturlig blandning av elever från olika delar av kommunen.
- ❖ idrott på schemat varje dag, (45 minuters fysisk aktivitet)
- ❖ lärarnas arbetstid ska ha fokus på mer undervisningstid – det administrativa arbetet ska minska.
- ❖ satsning på ledarutveckling hos lärare för att kunna upprätthålla arbetsro i klassrummet.
- skolorna ska ha nolltolerans mot mobbning och kränkande behandling.
- skolornas nätverk ska ha filter mot porr och olämpligt innehåll.
- skolorna ska ha kompetens och avsätta resurser för att tidigt upptäcka barn i behov av särskilt stöd.
- strukturer för samverkan mellan förskola, skola, socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri ska utvecklas för att barn i behov av stöd ska kunna fångas upp i tid.
- särskilt begåvade elever ska uppmärksammas och ges det stöd de behöver för att kunna utvecklas ytterligare.
- Ökade insatser för hjälpa elever som upplever att de mår dåligt psykiskt. Elevhälsogaranti ska finnas som innebär att varje elev ska kunna komma i kontakt med elevhälsan varje dag.

Gymnasieskola

”Gymnasieskolan ska i hög grad utgå från elevernas behov och intressen och bör därför präglas av mångfald. Ett brett spektrum av både teoretiska och praktiska utbildningar ska erbjudas eleverna.”

Kristdemokraternas principprogram s.80

Hammarö har hög andel gymnasiebehöriga elever. De allra flesta väljer att gå på någon av gymnasieskolorna i Karlstad. Hammarö har därför inte så stor anledning att ha en egen politisk agenda för gymnasieskolan då utbudet i Karlstad är brett.

Allmänna kommunikationer som går ofta och passar med stadstrafiken är av största vikt för att våra gymnasieungdomar. Gymnasiepraktik hos näringsliv och offentlig förvaltning på Hammarö är viktigt för att långsiktigt säkra kompetensförsörjning och att ungdomar väljer att stanna kvar på Hammarö.

KRISTDEMOKRATERNA ANSER ATT:

- möjligheten att välja skola ska fortsatt vara en rättighet. En mångfald av skolor, såväl avseende utförare som profil ska finnas
- ett nära samarbete ska finnas mellan skolan och det lokala näringslivet, exempelvis vad gäller lärlingsutbildningar.
- Bra och täta bussförbindelser som passar med stadstrafiken ska finnas.
- Direktbuss ska etableras till Sundsta/Älvkullen morgon och eftermiddag.

Äldreomsorg

”Alla medborgare ska kunna åldras med värdighet. Det innebär att service, vård och omsorg ska vara tillgänglig och ges utifrån en helhetssyn på den enskilde med hänsyn till själsliga, andliga och materiella behov. Denna samhälleliga skyldighet innebär att äldreomsorgen måste vara väl utbyggd med hemtjänst och hemsjukvård, olika former av dagverksamhet samt ett varierat utbud av boendeformer.”

Kristdemokraternas principprogram s.59

Människovärdet beror inte på åldern eller den egna förmågan. Äldreomsorgen ska därför präglas av trygghet, värdighet och delaktighet. Vår utgångspunkt är att varje person bäst känner sina egna behov och att möjligheten till inflytande och valfrihet därför ska vara stort. Närhet och gemenskap är grundläggande mänskliga behov, något som det offentliga inte fullt ut kan tillfredsställa. Av denna anledning måste äldreomsorgen måna om goda relationer med anhöriga och ett gott samarbete med exempelvis anhöriga, föreningar, kyrkor och andra ideella krafter.

Tyvär är ensamhet och passivitet bland äldre ett problem. Det finns också personer som inte får den omsorg de behöver och som ett resultat av detta drabbas av exempelvis undernäring men också oro och ångest.

KRISTDEMOKRATERNA ANSER ATT:

- ❖ det ska finnas god tillgång på trygghetsboenden.
- ❖ antalet hemtjänstpersonal per hemtjänsttagare ska inte överstiga 10 olika personer per 14-dagarsperiod.
- ❖ varje person själv ska kunna välja utförare av hemtjänsten genom Lagen om valfrihetssystem, LOV.
- ❖ privata +55 boenden möjliggörs, t.ex. Bovierian på Lunnevi
- ❖ återupprätta serviceboendetjänsterna på Björkebo i centrum med erbjudande för omkringboende.
- ❖ parboendegaranti – möjlighet för par att bo tillsammans på särskilt boende så länge det finns ett vårdbehov.
- ❖ mobila enheter ska i inrättas i samverkan med landstinget/regionen som kan ge vård i hemmet i de fall detta är en bättre lösning än inläggning vid sjukhus
- varje person över 85 år som vill, ska garanteras plats i anpassat boende, exempelvis särskilt boende eller trygghetsboende när personen själv bedömer att behovet finns. Detta utan biståndsbedömning.
- valfrihet ska eftersträvas när det gäller andra tjänster som matleveranser och färdtjänst exempelvis genom tillämning av Lagen om valfrihetssystem, LOV och Lagen om offentlig upphandling, LOU.
- vårdserviceteam ska inrättas med personal som avlastar vårdpersonalen arbetsuppgifter, exempelvis administrativa tjänster, service i form av transporter och städning med mera.
- hög kvalitet och stor valfrihet vad gäller maten ska garanteras inom äldreomsorgen.
- kommunen ska ha ett välutvecklat anhörigstöd. Det ska finnas tydlig information kring vilket stöd anhöriga har rätt till.
- kommunens värdighetsgarantier ska vara tydliga och konkreta samt innehålla tydliga redovisningar vad kommunen förbinder sig till om inte värdighetsgarantin uppfylls.

- brukarundersökningar och kvalitetsuppföljningar ska utföras regelbundet och redovisas öppet och lättförståeligt på exempelvis kommunens hemsida, som stöd för den äldre eller dennes anhöriga att välja utförare.
- den palliativa vården ska i samverkan med landstinget/regionen utvecklas för att garantera alla en värdig vård i livets slutskede.
- kommunen ska erbjuda träffpunkter för äldre i samverkan med civilsamhället med en variation av aktiviteter.
- hemtagningsteam bestående av biståndsbedömare, fysioterapeuter, arbetsterapeuter och sjuksköterskor införs för att göra övergången från sjukhusvården till det egna boendet tryggare och anpassningen till vardagen bättre.
- användandet av välfärdsteknologi för såväl brukare, anhöriga som personal, bör utvecklas i syfte att öka trygghet, aktivitet och delaktighet samt stärka integritet och självbestämmande.
- alla som fyllt 80 år ska erbjudas hembesök för att få information om kommunens verksamhet och ges möjlighet att framföra önskemål.
- förenklad biståndsbedömning ska gälla för personer som fyllt 80 år och som önskar enklare serviceinsatser som exempelvis hjälp med städning, handling och social gemenskap.
- kommunen ska erbjuda trygghetslarm utan biståndsbedömning.
- en tjänst – ”Äldre direkt” – ska inrättas dit det ska gå att vända sig för att snabbt och enkelt få vägledning och hjälp att komma till rätt instans
- ideellt driven och idéburen vård och omsorg ska ges goda förutsättningar att växa fram och driva verksamhet.

Ett samhälle för alla

”Myten om den perfekta människan som ideal och norm riskerar att bli ett hot mot viktiga värden som delaktighet och solidaritet. Politiken måste förankras i en människosyn som både tillmäter människan ett absolut och okränkbart värde och erkänner att alla människor är olika med olika begåvning, intressen och förutsättningar.”

Kristdemokraternas principprogram s.68

Detta är en utgångspunkt för vår politik när det gäller personer med olika typer av funktionsnedsättning men även personer som på olika sätt hamnat i ett socialt utanförskap eller en social utsatthet. Gemensamt för oss människor är att vi är sociala varelser med behov av små, naturliga gemenskaper. Därför bör i normalfallet familjen och andra anhöriga ges en central plats i det stöd som ges. Insatserna ska stödja när det brister och stimulera de positiva krafter som finns hos varje person - det personliga ansvaret ska alltid beaktas.

Risken för diskriminering och negativ särbehandling är något som måste beaktas. Idag finns tyvärr många som lever i olika typer av utsatthet, särskilt sårbara är barn i otrygga hem. Runt var femte barn lever exempelvis i förhållanden där båda eller någon förälder har ett riskbruk eller missbruk av alkohol. Alltför många ungdomar har även själva destruktiva dryckes- och drogvanor.

KRISTDEMOKRATERNA ANSER ATT:

- ❖ kommunen ska upprätta en handlingsplan för tillgänglighet, delaktighet och jämlikhet
- ❖ 100% egen försörjning - det sociala arbetet ska ha fokus på att förebygga och hjälpa personer att inte hamna i ett beroende av försörjningsstöd.
- ❖ kommunen ska bedriva ett aktivt arbete för att motverka risk- och missbruk vad gäller alkohol, droger, spel och nätanvändande. Särskilt fokus ska läggas på barn och unga.
- ❖ Kommunen ska bedriva aktiv integration av ensamkommande och kommunplacerade, med språkträning och värderingsutbildning snarast efter ankomst.
- utifrån förmåga och förutsättningar ska praktik, lärlingsplats eller ordinarie arbete kunna prövas som alternativ till daglig verksamhet.
- strukturer för samverkan mellan förskola, skola, socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri ska utvecklas för att barn i behov av stöd ska kunna fångas upp i tid.
- kommunen ska i sin bostadsförsörjningsplan ha en tydlig ambition för att säkerställa försörjningen av fullvärdiga bostäder för personer med funktionsnedsättning samt vara öppen för olika alternativ i samverkan med brukare och anhöriga.
- kommunen ska utveckla arbetet med att upptäcka och förebygga våld i nära relationer liksom hedersrelaterat våld och förtryck.
- kommunens tjänster inom LSS, dagligverksamhet och assistans ska prövas med upphandling enligt Lagen om valfrihetssystem, LOV och Lagen om offentlig upphandling, LOU.

Trygghet och säkerhet

”Det viktigaste sättet att bekämpa brottslighet är genom förebyggande insatser och det är framför allt vuxnas ansvar gentemot barn och ungdomar. Familjens roll att fostra och leda de unga är av största vikt... Samhället måste vidare ge tydliga signaler om vad som är rätt och vad som är fel. En snabb reaktion på begångna brott och en ökad upptäcktsrisk för förövarna är viktigt.”

Kristdemokraternas principprogram s.37

För att en kommun ska vara attraktiv krävs det att medborgarna upplever den som trygg. Att bygga ett samhälle där människor känner sig trygga handlar om att ta till sig en mängd olika perspektiv. Alltifrån att skapa naturliga mötesplatser och hur vi arbetar med ljussättning till att bekämpa organiserad brottslighet och allt däremellan. I grunden handlar det dock om ett samhälle där medborgarna känner tillit, tillit till varandra och tillit till samhällets institutioner. Här fyller det civila samhället en betydelsefull roll. I föreningsengagemang fostras vi till tillit, ansvarstagande och civilkurage.

Sedan millennieskiftet har tyvärr grovt kriminella ungdomsgäng blivit ett fenomen i Sverige. Skadegörelse, hot och våld ger upphov till otrygghet och vantrivsel i de bostadsområden där gängen är aktiva. Gängkulturen har visat sig utvecklas främst i områden där föräldrarna känner svag samhörighet med samhället.

KRISTDEMOKRATERNA ANSER ATT:

- ❖ Hammarö ska sträva efter platsen som Sveriges tryggaste kommun.
- ❖ Kommunen ska verka för att polisen ska vara närvarande och synlig.
- ❖ samarbetet skola-polis bör utvecklas, eventuellt med en specifik polis knuten till varje skola som eleverna känner igen.
- ❖ kommunen ska hålla aktuella planer för att hantera samhällskriser och öva dessa, t.ex. översvämning, avbrott i el- och vattenförsörjning, terrorism, cyberattacker och i värsta fall väpnad konflikt.
- ❖ kommunen ska aktivt arbeta med mänskliga rättigheter och mot främlingsfientlighet.
  - en handlingsplan ska upprättas för att motverka radikaliserings- och våldsbejakande extremism.
  - aktivt uppföljningsarbete ska göras inom socialtjänsten för att uppmärksamma personer som återkommande förekommer i ärenden inom barn- och ungdomsenheten.
  - föreningsstödet i kommunen ska demokratisäkras så att inte antidemokratiska föreningar och organisationer ges bidrag.
  - stödverksamhet för unga brottsoffer ska tillskapas.
  - klotter ska omedelbart avlägsnas för att minska upplevelsen av otrygghet.
  - kommunens ordningsföreskrifter ska ses över för att reglera var tiggeri, gatumusicerande och annan liknande verksamhet inte får förekomma för att säkra trygghet och trivsel i vår offentliga miljö.
  - kommunen ska ha en väl utarbetad kontakt med polisen för att tillsammans kunna motverka organiserad brottslighet.
  - allmännyttan ska tillhandahålla ett tillräckligt antal bostadssociala kontrakt.

Integration och samhällsgemenskap

”Det svenska kulturarvet, byggt på kristen etik och humanism och därmed en del av den västerländska kulturen, har bidragit till skapandet av vårt lands lagstiftning och rättstradition. Denna etiska grund utgör ett sammanhållande kitt för ett mångkulturellt samhälle, som innebär att många kulturer, religioner, livsstilar, språk och erfarenheter lever sida vid sida och berikar varandra.”

Kristdemokraternas principprogram s.105

En vital samhällsgemenskap innebär att medborgarna känner delaktighet och tar ansvar inte bara för de närmaste utan för hela samhället. Denna känsla av delaktighet, tillit och ansvarstagande är avgörande för ett gott samhälle. Den är dessutom en god grund för en fungerande integration. Om integrationen däremot misslyckas är det i sig ett hot mot samhällsgemenskapen. Här ställs krav på oss som bor här sedan länge att vara öppna och inkluderande men också på dem som kommer hit att anstränga sig att bli en del av sitt nya land och acceptera de grundläggande värderingar vårt land vilar på. Att bygga upp parallellsamhällen får inte vara ett alternativ.

När många invandrare kommer till ett land under kort tid sätts samhällsgemenskapen på prov. Att de som kommer hit snabbt lär sig språket och kommer i egen försörjning är avgörande. Integrationen börjar från dag ett och därför ska både svenskundervisning och sysselsättning ingå även för asylsökande. Genom heldagsaktiviteter redan under asyltiden motas utanförskapet och integrationen underlättas.

KRISTDEMOKRATERNA ANSER ATT:

- SFI-undervisning ska kombineras med praktik.
- SFI ska erbjudas även under föräldraledighet.
- samhällsorienteringen ska utökas med mer undervisning om värderingar, jämställdhet och sociala och etiska koder i Sverige.
- kommunen ska ha väl utarbetade planer för hur ensamkommande flyktingbarn snabbt ska kunna komma in i skolan, lära sig språket och få grundläggande kunskaper om det svenska samhället.
- kommunen ska uppmuntra och stödja föreningar som arbetar aktivt med att få med nyanlända i sina verksamheter.
- lovskola ska erbjudas alla elever som inte når målen i svenska som andraspråk.
- personalen inom förskola, skola och socialtjänst ska fortbildas för att kunna upptäcka och bemöta hedersproblematik.
- försörjningsstöd ska kombineras med aktivitetskrav.
- planer för genomgången samhällsorientering för nyanlända ska vara en förutsättning för att få försörjningsstöd.
- kommunen och regionen ska vara en förebild när det gäller att anställa personer som står långt ifrån arbetsmarknaden. Vårdserviceteam i sjukvården och äldreomsorgen är en bra möjlighet för nyanlända att snabbt komma i arbete samtidigt som teamen underlättar för vårdens övriga medarbetare.
- det lokala näringslivet ska uppmuntras att delta i mentorskapsprogram för invandrare som vill starta eget.
- Nyanlända ska erbjudas starta eget-utbildning på hemspråket.

Kultur och fritid

”Ett vitalt civilsamhälle är av stor betydelse eftersom engagemang i föreningar, frivilligorganisationer och samfund innebär demokratisk fostran och normöverföring. Det främjar också det personliga ansvarstagandet. Dessutom är det civila samhället en mötesplats där sociala kontakter skapas och utvecklas både inom och mellan generationer.”

Kristdemokraternas principprogram s.98

Ett rikt utbud av kultur, fritidsaktiviteter och friluftsliv bidrar till ett samhälle där det är gott att leva. Något som också har stor betydelse för att skapa en attraktiv kommun. Ett samhälle utan ett rikt kulturliv är fattigt och missar den inspiration som kulturella uttryck förmedlar. Det offentliga ska dock inte primärt utföra verksamheten, däremot i samverkan med civilsamhälle och näringsliv skapa förutsättningar för att medborgarna ska kunna erbjudas ett rikt och varierande kultur-, fritids- och friluftsliv.

Ett problem är att såväl ideellt engagemang som deltagande i kulturaktiviteter är ojämnt fördelat bland medborgarna.

KRISTDEMOKRATERNA ANSER ATT:

- ❖ en ny simhall byggs på Hammarö
- ❖ en fotbollsplan etableras på östra delen av ön (Lövnäs/Bärsta)
- ❖ en fullstor idrottshall med lokaler för föreningarna ersätter idrottshallen på Mörmo IP och verksamheten vid Lunnevi IP flyttas till Mörmo IP.
- ❖ jämställd idrott - Pojk- och flickidrotten ska ha jämlika villkor och resurser.
  - civilsamhället, exempelvis idrottsföreningar, studieförbund, scouterna, samfund och andra organisationer ska ha en betydande roll i att bedriva kultur- och fritidsverksamhet.
  - stödet till civilsamhället ska utformas så att det inte inskränker organisationernas självbestämmande förutsatt att organisationerna står upp för demokrati och mänskliga rättigheter.
  - kommunen ska sammanställa information och informera om de möjligheter till kultur, fritidsaktiviteter och friluftsliv som finns.
  - personer med funktionsnedsättning ska ha en självklar tillgång till kultur- och fritidsutbud.
  - musikskolan/kulturskolan ska vara en prioriterad del i kommunens barn- och ungdomsverksamhet med ambitionen att fler barn och unga ska nås av verksamheten.
  - föreningar ska erbjudas att själva driva anläggningar där så är möjligt.
  - det ska finnas tillräckligt med platser som uppmuntrar till spontanidrott i kommunen.
  - kommunen ska införa en fritidspeng som kan sökas av barnfamiljer med försörjningsstöd för att stödja barnens föreningsengagemang.
  - kultur ska erbjudas på äldreboenden i samverkan med kulturinstitutioner och civilsamhälle.

Samhällsplanering / Så bygger vi Hammarö

”Ett samhällsbyggande utifrån en kristdemokratisk värdegrund innebär att planera för trygga och vackra miljöer där invånarna själva tar aktiv del i beslutsprocessen och känner sig delaktiga i skapandet av sina närmiljöer.”

Kristdemokraternas principprogram s.101

Hur städer och samhällen planeras och gestaltas spelar stor roll för hur de utvecklas och upplevs. När den goda staden/samhället planeras bör vi ha ett ”hundraårsperspektiv” och sträva efter långsiktig kvalitet och hållbarhet - ekonomiskt, socialt och ekologiskt. Bostäder ska planeras för olika människors behov.

Hammarö växer kraftigt och har mycket barnfamiljer vilket ställer stora krav på utbyggnad av skola och barnomsorg, samtidigt är unga vuxna en underrepresenterad grupp. För att kommunen ska fungera optimalt behöver vi sträva efter en jämnare demografisk spridning.

Idag har vi dessvärre en bostadssegregation som motverkar socialt hållbara samhällen. Vi har också en stor bostadsbrist som gör att det är svårt att komma in på bostadsmarknaden.

KRISTDEMOKRATERNA ANSER ATT:

- ❖ Gör om Gunnarskärsgården till ekonomiska små lägenheter för alla. (så snart särskilda boendet kan flyttas till nybyggda Djupängen)
- ❖ Etablera en direktbuss från Hammarö till Karlstad universitet.
- ❖ Skapa en högersvängfil från Lövnäsleden in mot Karlstad vid Nolgårdsrondellen.
- ❖ Ökad satsning på säkra cykelvägar för mer cykling till skolor och arbetsplatser.
- ❖ Etablera fler småbåtshamnar, t.ex. ny hamn i Bärstaviken och utökning i Skoghallsådran och Sörvikshamnen.
- ❖ Ökad turismsatsning – ex. ställplatser för husbilar vid Lunnaparken, handelsbodas och restaurang i Lillängshamnen, välkomna fler events och tävlingar till Hammarö.
- när nya områden planeras ska kommunen eftersträva en blandning av olika upplåtelseformer.
- eget ägande av bostad är positivt då det ger ett större engagemang att vårda och förädla sitt boende, det är även billigare än hyresrätten som är en fullservicetjänst.
- Öka andelen resande med kollektivtrafik genom att anpassa sträckningarna där folk vill gå på bussen. Detta framför ytterligare satsningar på hållplatser och bussfiler.
- goda förutsättningar för gång- och cykeltrafik samt kollektivtrafik ska prioriteras när kommunen utvecklas.

Miljö och klimat

”Vi ska agera med en långsiktig helhetssyn med respekt för vår samtida omgivning och kommande generationer. Förvaltarskapet gäller både de egna personliga tillgångarna och de materiella värdena; miljö och naturresurser. Vi ska agera på ett sådant sätt att vi med stolthet kan överlämna frukterna av vårt arbete.”

Kristdemokraternas principprogram s.137

Förvaltarskapstanken är bärande del i den kristdemokratiska ideologin. På miljöområdet innebär det att vi inte får förbruka vår jord och dess tillgångar. Den kanske viktigaste miljöfrågan att arbeta med idag är att motverka uppvärmningen av jorden. Kommunen/landstinget/regionen har en särskild nyckelroll i arbetet att bygga ett samhälle där skadlig miljöpåverkan minimeras, energin är förnyelsebar, trafiksystemen hållbara, bostadsmiljöer sunda och där naturresurser tas tillvara i ett kretslopp.

Vid sidan av klimatfrågan är övergödning, utsläpp av gifter och hormonstörande ämnen, inte minst i barns närmiljö, utmaningar som måste hanteras. I många av våra städer är bristen på tysta miljöer ett problem att förhålla sig till.

KRISTDEMOKRATERNA ANSER ATT:

- Säker cykel och gångpassage av Hammaröleden vid Nolgård
- kommunen ska arbeta för en ökad andel ekologiska och närproducerade livsmedel i måltidsverksamheten inom förskola, skola och äldreomsorg.
- upphandling av närodlade livsmedel ska främjas genom mindre omfattande upphandlingar för att fler och mindre leverantörer ska kunna medverka.
- kollektivtrafikens bussar ska ha fossilfria drivmedel.
- kommunen ska verka för att medborgarnas resvanor blir allt mer hållbara.
- utbyggnad och underhåll av gång- och cykelvägsnätet ska vara prioriterat i kommunens infrastruktursatsningar.
- kommunens förskolor ska vara giftfria.
- hormonstörande ämnen ska fasas ut. Särskilt viktigt är detta i miljöer där barn och unga vistas, exempelvis förskolor och skolor.
- kommunen ska planera för en hälsofrämjande närmiljö som innebär närhet till grönområden, gång- och cykelvägar.

Jobb och näringsliv

”Ett konkurrenskraftigt och differentierat näringsliv är en förutsättning för det goda samhället och en god välfärd. Detta innebär i sin tur att ett gott klimat måste skapas och vidmakthållas för ett dynamiskt småföretagande, där enskilda människors idéer, kreativitet och entreprenörskap får möjlighet att blomma ut.”

Kristdemokraternas principprogram s.126

Möjligheterna för politiker att skapa jobb är högst begränsade, däremot kan vi bidra till att det blir lättare att driva företag. En kommun eller region med välmående och framgångsrika företag har lägre arbetslöshet, högre tillväxt och bättre förutsättningar att finansiera välfärden. Att förbättra attityderna till företagande är därför en angelägen politisk fråga. För kommunen handlar det om att skapa en förståelse för företagets situation och behov. Vi är även beroende av ett välfungerande och flexibelt utbildningssystem där människor i olika faser av livet kan utveckla sin kompetens.

Trots återhämtningen på arbetsmarknaden finns det alltför många som står utanför. Det rör sig framförallt om personer med ohälsa eller funktionsnedsättningar och personer med otillräcklig kompetens. Därtill finns idag en stor grupp förhållandevis nyanlända som riskerar att hamna i långvarigt utanförskap om de inte kommer in på arbetsmarknaden. Samtidigt finns det brist på arbetskraft inom många områden. Här behöver kommunen i samverkan med arbetsförmedling och företag förbättra sitt matchningsarbete.

KRISTDEMOKRATERNA ANSER ATT:

- Ledig mark för handel och industri ska finnas för att snabbt kunna erbjuda företag möjlighet att etablera sig på Hammarö.
- medel ska avsättas för att stödja ideella sektorns möjlighet till socialt företagande och då särskilt som utförare av välfärdstjänster.
- kommunens service till företagen ska tydliggöras genom att det införs servicegarantier, med tydliga besked om vilka effekter det blir för kommunen om garantin inte uppfylls.
- det ska tas fram en policy mot osund konkurrens från kommunalt driven verksamhet.
- det ska ställas krav på kvalitet i upphandlingarna och det ska gå att följa upp vilken kvalitet som levereras.
- kommunen ska fortsätta satsa på entreprenörskap i grundskolan.
- försörjningsstöd ska kombineras med aktivitetskrav.
- utmaningsrätt och Lagen om valfrihetssystem, LOV ska tillämpas för att öka mångfalden av utförare inom olika kommunala verksamheter.
- kommunen ska i samverkan med näringslivet intensifiera arbetet för att fler personer långt från arbetsmarknaden ska kunna få praktikplats.
- kommunen ska stödja och uppmuntra arbetsintegrerade sociala företag.
- kommunen ska tillämpa så kallade utbildningsanställningar inom omsorgen under specialistutbildning för att öka tillgången på kvalificerad omvårdnadspersonal.

Kommunens ekonomi

”Ett gott samhälle kan inte förverkligas utan en väl fungerande samhällsekonomi med politisk och personlig frihet i balans. Dessutom krävs en långsiktighet vilket förutsätter ett socialt, ekonomiskt och miljömässigt perspektiv.”

Kristdemokraternas principprogram s.115

Ett välmående näringsliv och fler personer i arbete skapar de skatteintäkter som krävs för en fungerande välfärd. Men ett gott samhälle behöver även en väl fungerande offentlig sektor. Kommunen har fått ett allt större åtagande, vilket innebär att arbetsgivaransvaret omfattar fler anställda och fler yrkeskompetenser. Det ställer större krav på styrning och uppföljning av sambandet mellan resurser, prestationer, resultat och effekter i verksamheterna. Det ställer också krav på ständiga prioriteringar, effektivisering och förnyelse av verksamheterna.

En utmaning för kommunens ekonomi är att med en åldrande befolkning är det fler som ska försörjas. Ett liknande problem uppstår om vi får stora grupper som hamnar utanför arbetskraften på grund av misslyckade studier eller bristande integration. Detta i kombination med medborgare som successivt får allt högre förväntningar på vad det offentliga ska stå för riskerar att skapa en olöslig ekvation. Därför behöver vi föra en diskussion om vad vi faktiskt kan förvänta oss att det offentliga står för, men också hur kommunens verksamhet kan utvecklas och bli mer effektiv.

KRISTDEMOKRATERNA ANSER ATT

- kommunen ska drivas med hög effektivitet och ett gott förvaltarskap där kärnverksamheterna prioriteras.
- det är ansvarsfullt att säga nej till kommunala skrytbyggen eller riskprojekt
- om förutsättningar finns ska skatten sänkas.
- styrning och uppföljning av sambandet mellan resurser, prestationer, resultat och effekter i verksamheterna ska återkommande utvärderas.
- välfärdstjänsterna ska kunna levereras av en mångfald av utförare, bland annat genom att använda Lagen om valfrihetssystem, LOV, utmaningsrätt och Lagen om offentlig upphandling, LOU.
- det ska utfärdas tydliga kommunala servicegarantier för kommunens tjänster, med tydliga besked om vilka effekter det blir för kommunen om garantin inte uppfylls.
- kommunen ska inte överta föreningars och enskildas ansvar eller uppgifter, utan istället vara ett stöd om så behövs.
- medarbetare ska så långt som möjligt erbjudas den tjänstgöringsgrad som önskas.
- omotiverade löneskillnader mellan olika grupper av anställda ska fasas ut i samband med lönerevisioner. Särskilt uppmärksamhet bör ges åt könsrelaterade skillnader.

Våra företrädare

Till valsedeln för KD Hammarö 2018 har vi valt ut goda personer med erfarenhet och bredd som vi har stort förtroende för och som vi vet kommer ta bra och kloka beslut för vår kommun. Vår förhoppning är att du också känner förtroende för dem och röstar in dem i år. Det är personer du kan kontakta och som lyssnar på dig. På valsedeln kan du "kryssa" den kandidat som du vill ska representera dig på Hammarö.

VAL TILL KOMMUNFULLMÄKTIGE

Kristdemokraterna

1. Mattias Joelsson, Projektledare, Götetorp
2. Marianne Carlsson, Upphandlingskonsult, Lillängen
3. Kenth Carlsson, Civilingenjör, Lillängen
4. Petra Weström, Sjuksköterska, Lövnäs
5. Magnus Eriksson, Officer, Rud
6. Sten-Ove Jönsson, Sjöingenjör, Gunnarskär
7. Barbro Thelaus, Undersköterska, Edsviken
8. Lars Larsson, Officer, Götetorp
9. Anna Joelsson, Distriktssköterska, Götetorp
10. John R Pettersson, Officer, Hammar
11. Agneta Gottlow-Pettersson, Speciallärare, Hammar
12. David Hellholm, Professor em., Hammar
13. Berit Hellholm, Fil. kand., Hammar
14. Lena Lindström, Verksamhetsutvecklare, Skoghall

HAMMARÖ

Kent, Mattias, Petra och Marianne

Våra toppkandidater i valet 2018 på Hammarö

Mattias Joelsson, gruppleddare för KD på Hammarö, engagerad och flitig i talarstolen i fullmäktige. Mattias har fokus på samhällsplanering, miljö och valfrihet för både familjer och äldre.

Mattias.joelsson@kristdemokraterna.se

Marianne Carlsson, med erfarenhet från både kommunfullmäktige och servicenämnden jobbar Marianne för en strukturerad och ekonomisk samhällsplanering med uppföljning och underhåll, något hon ser har saknats på Hammarö. MarianneC@telia.com

Kent Carlsson, med snart 20 år i lokal- och regionalpolitiken har Kent byggt erfarenhet från många olika nämnder och bolag. Skola, ekonomi och ledningsfrågor är några av hans starka sidor.

Kent.e.k.carlsson@telia.com

Petra Weström, kommer med nya friska ögon och nytt blod in i kommunpolitiken för KD. Vård och omsorgsfrågor och politik för de äldre engagerar Petra. gamman68@gmail.com

Kristdemokraterna Hammarö

E-post; hammaro@kristdemokraterna.se
<http://wp.kristdemokraterna.se/hammaro/>